

Statsbidrag till studieförbund 2012

Kriterier och fördelningsprinciper

Fastställda av styrelsen 2011-12-14

Folkbildningsrådet

Sammanfattning

Grundbidrag

75 procent av statsbidraget fördelas som ett grundbidrag. Bidraget ligger fast i två år och beräknas år 2012 respektive 2013 på ett genomsnitt av totalt utbetalt statsbidrag verksamhetsåren 2010 och 2011. För år 2014 respektive 2015 fördelas bidraget på ett genomsnitt av totalt utbetalt statsbidrag verksamhetsåren 2012 och 2013 och så vidare.

Rörligt bidrag

25 procent av statsbidraget är rörligt. Detta bidrag omfördelas årligen och innehåller två delar: Förstärkningsbidrag och verksamhetsrelaterat bidrag. Fördelningen av bidraget grundas på senast slutrapporterat verksamhetsår. Bidraget år 2012 grundas således på genomförd verksamhet år 2010, 2013 års bidrag på genomförd verksamhet år 2011 och så vidare.

Förstärkningsbidrag

Förstärkningsbidraget uppgår till totalt 6 procent av statsbidraget. 2/3 av bidraget avsätts till verksamhet med deltagare som har funktionsnedsättning och 1/3 avsätts till verksamhet med deltagare som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska. Förstärkningsbidraget delas i två delar, hälften fördelas utifrån deltagare och hälften utifrån studietimmar i studiecirkel respektive annan folkbildningsverksamhet som genomförts med deltagare som tillhör någon av ovanstående kategorier. Annan folkbildningsverksamhet ges halva värdet gentemot studiecirkelverksamheten.

Verksamhetsrelaterat bidrag

Den verksamhetsrelaterade delen uppgår till 19 procent av statsbidraget. 14 procent av statsbidraget fördelas utifrån statsbidragsberättigade studietimmar i studiecirkel (värde 1,0 studietimme), annan folkbildningsverksamhet (värde 0,5 studietimme) och kulturprogram (värde 9 studietimmar). 5 procent av statsbidraget fördelas utifrån antalet unika deltagare i studiecirkel.

Uppföljning av statsbidragsberättigad verksamhet

Folkbildningsrådets styrelse fattar årligen beslut om villkoren för statsbidraget till studieförbunden. Folkbildningsrådet följer i sitt löpande uppföljningsarbete att studieförbunden uppfyller dessa villkor. Studieförbundens förbundsstyrelser har ansvaret för att den verksamhet som bedrivs med stöd av och rapporteras som grund för statsbidraget följer såväl Folkbildningsrådets kriterier som studieförbundets interna mål och anvisningar. Folkbildningsrådets styrelse reglerar formerna för återbetalning av statsbidrag vid felaktigt inrapporterad verksamhet.

Statsbidrag till nya studieförbund

Infansningsperiod för nya studieförbund är 4 år. Under infansningsperioden kommer Folkbildningsrådets styrelse att årligen fastställa statsbidrag med hänsyn till planerad tillväxt, verksamhetsutveckling och ekonomiskt utrymme.

Innehåll

Sammanfattning	2
Statens stöd till studieförbunden	4
Verksamhetsformer	5
Studiecirkel	5
Kulturprogram	6
Annan folkbildningsverksamhet	7
Fördelningsmodell 2012	7
Grundbidrag	7
Rörligt bidrag	8
Kriterier för verksamhet som berättigar till statsbidrag	9
Ansvar och anordnarroll	9
Bidragets användning och avgränsning	9
Dokumentation	11
Uppföljning och kvalitetsarbete	11
Folkbildningsrådets uppföljning av studieförbundens verksamhet	11
Studieförbundets ansvar för internkontrollen	12
Bilagor:	
1 Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen	13
2 Statsbidragsvillkor 2012	15
3 Regler för rapportering av folkbildning på distans	20
4 Allmänna råd vid upprättande av årsredovisning	21
5 Fördelningsunderlag för unika deltagare i studiecirkel	22
6 Riktlinjer kring digital signering	23

Statsbidrag till studieförbund 2012

Statens stöd till studieförbunden

Villkoren för statens stöd till folkbildningen anges i *Förordningen om statsbidrag till folkbildningen*. (Bilaga 1)

Av förordningen framgår att:

2 § *Statens stöd till folkbildningen skall ha till syfte att*

1. *stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,*
2. *bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,*
3. *bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och*
4. *bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.*

Verksamheter inom följande områden utgör i särskilt hög grad motiv för statens stöd:

1. *den gemensamma värdegrunden; alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen,*
2. *det mångkulturella samhällets utmaningar,*
3. *den demografiska utmaningen,*
4. *det livslånga lärandet,*
5. *kulturen,*
6. *tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionshinder, och*
7. *folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.*

I regeringens *folkbildningsproposition Lära, växa, förändra* (2005/06:192) och i riksdagens beslut anges att syftet med bidraget till folkbildningen är att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och

utveckla demokratin. Genom studieförbundens verksamhet ska människor kunna påverka sin livssituation och samhällsutvecklingen i stort. Studieförbunden kan erbjuda arenor och verktyg för att samhällsintresse kan komma till uttryck och demokratin vitaliseras. Studieförbunden kan också, genom sitt sätt att arbeta, vara en demokratisk förebild, där deltagare har möjlighet att ta aktiv del i planering och genomförande.

De sju områden som i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd, är alla centrala utgångspunkter för studieförbundens folkbildningsarbete. Att arbeta för att påverka människors grundläggande värderingar är en angelägen uppgift. Principerna om allas lika värde och jämställdhet mellan könen är centrala inslag i den gemensamma värdegrund som studieförbunden ska omfatta och förmedla.

Studieförbunden som kulturbärare lyfts fram. Det handlar både om att erbjuda kulturupplevelser och eget skapande. Kulturintresset ska breddas och delaktigheten i kulturlivet främjas. Samverkan mellan olika aktörer inom kulturområdet ska eftersträvas och den lokala amatörkulturen ägnas särskild uppmärksamhet. Studieförbunden ska möta det mångkulturella samhällets utmaningar genom att främja ömsesidig kunskap och förståelse mellan olika etniska, religiösa och kulturella grupper i samhället. En annan viktig målgrupp för studieförbundens insatser är de i Sverige erkända nationella minoriteterna (samer, romer, judar, tornedalingar och sverigefinnar).

Studieförbundens omfattande verksamhet med personer med funktionsnedsättning är av stor betydelse. Hög kompetens är nödvändig, liksom medvetenhet om grundtillgänglighet, bemötande och individuella anpassningar. Det finns en tydlig fördelningspolitisk ambition i syftena med statsbidraget. Stödet till folkbildningen ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildnings- och bildningsnivån i samhället. Personer från studieovana miljöer ska intresseras för fortsatta studier.

Statens stöd till folkbildningen utmärks av stor tilltro till studieförbundens förmåga att självständigt forma sin verksamhet. Studieförbunden ska kontinuerligt pröva att verksamhet, som helt eller delvis finansieras med statliga bidrag, ligger i linje med riksdagens syften med dessa bidrag. För att på ett tillförlitligt sätt genomföra detta krävs rutiner för regelbunden intern granskning samt beredskap för extern kontroll av verksamheten.

Studieförbunden ska pröva former för hur verksamheten kan bedömas utifrån en risk- och väsentlighetsanalys.

Styrelserna i studieförbundens olika enheter har ansvar för att den offentligt finansierade verksamheten sker i överensstämmelse med statens intentioner. Studieförbundets förbundsstyrelse har som mottagare av statsbidraget det yttersta ansvaret för att all verksamhet som rapporteras som underlag för statsbidrag uppfyller Folkbildningsrådets villkor och kriterier för bidraget.

Verksamhetsformer

Statsbidraget till studieförbunden grundas på tre olika verksamhetsformer:

- studiecirkel
- kulturprogram
- annan folkbildningsverksamhet

Att studieförbundet är anordnare av verksamheten ska tydligt framgå i såväl inbjudan som vid genomförandet av studiecirkel, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet.

Studiecirkel

Studiecirkeln är basen i verksamheten

Förordningen om statsbidrag till folkbildningen anger som särskilt villkor för statsbidrag till studieförbund att studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier ska utgöra basen för verksamheten. Ett grundvillkor för att studieförbund ska erhålla statsbidrag är att minst hälften av ett studieförbunds folkbildningsverksamhet i studietimmar räknat ska genomföras inom verksamhetsformen studiecirkel. Verksamheten beräknas på följande sätt; statsbidragsberättigade studietimmar i studiecirkel (värde 1,0 studietimme), annan folkbildningsverksamhet (värde 0,5 studietimme) och kulturprogram (värde 9 studietimmar).

Studiecirkeln kännetecknas av att:

- den är öppen för alla, utan formella krav på förkunskaper,
- deltagaren avgör själv om han/hon vill delta,
- deltagarna har inflytande över innehåll och upplägg,
- den leder till ett lärande vars syfte är utveckling och förändring,
- kunskap söks gemensamt och samtal och diskussion är en viktig del,
- det finns tid för reflektion och eftertanke mellan sammankomsterna,
- det finns studiematerial med studieplan eller en av gruppen utarbetad skriftlig arbetsplan där någon form av studiematerial ingår,
- ledaren är godkänd av studieförbundet och har fått introduktionsutbildning.

Studiecirkeldeltagare ska få sådan information att de:

- vet att de deltar i en studiecirkel,
- vet vilket studieförbund som anordnar cirkeln de deltar i,
- har möjlighet att ta ansvar för sitt lärande.

Studiecirkeln är definitionsmässigt en liten grupp människor som utifrån sina behov och intressen söker kunskap. En studiecirkel kan bedrivas med enbart fysiska möten, en kombination av fysiska möten och distansstudier eller i sin helhet på distans. (Bilaga 3)

Studiecirkeln riktar sig till ungdomar och vuxna. För att räknas som deltagare i en studiecirkel måste deltagaren under året fylla minst 13 år. Medborgare från det Europeiska samarbetsområdet (EES) samt från Schweiz kan på lika villkor som svenska medborgare delta i statsbidragsberättigad studieförbundsverksamhet som anordnas i Sverige (rapporteringsstart 2012). Med EES-medborgare avses inte personer med svenskt personnummer.

En studiecirkel består av minst tre personer som under minst tre sammankomster och minst nio studietimmar (en studietimme är 45 min) gemensamt söker kunskap. Cirkelledaren kan vara en av dessa tre.

Möjligheterna att föra ett samtal, där alla kan komma till tals, sätter gränsen för antalet deltagare i cirkeln. Antalet deltagare måste också vara rimligt utifrån deltagarnas behov och förmåga. I ett lärande perspektiv är en gruppstorlek på högst tolv personer att föredra. Cirkel med fler än tolv deltagare ska kunna motiveras av studieförbundet. För att räknas som deltagare i cirkeln förutsätts närvaro vid minst tre cirkelsammankomster, varav minst en gång vid de tre första sammankomsterna.

Syftet med studiecirkelverksamhet är inte att sysselsätta deltagare på heltid. Därför kan en studiecirkel maximalt omfatta tre sammankomster om vardera fyra studietimmar per vecka.

Totala antalet studietimmar i en cirkel utgår från deltagarnas studieförutsättningar och behov. Inom ramen för gällande bidragskriterier får gruppens behov avgöra antalet sammankomster och antalet timmar per sammankomst.

Unika deltagare

Rapporterade deltagare med personnummer utgör underlag för bidragsgivning i statsbidragsberättigade studiecirklar från och med verksamhetsår 2010. Undantag från personnummerrapportering accepteras för person med skyddad identitet, person med samordningsnummer och flyktingar/ asylsökande personer med ”tillfälligt LMAkort för utlänning i Sverige” (som enstaka deltagare i reguljär verksamhet, då ansvaret för flyktingverksamhet åvilar Migrationsverket). (Bilaga 5)

Kulturprogram

Kulturprogram riktar sig till ungdomar och/eller vuxna och ska framföras eller visas för publik. Programmen ska ha en sådan utformning i tid och rum att de bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

Kulturprogram ska vara öppet och annonseras i förväg t ex genom tidning, hemsida eller affisch. Studieförbundets roll som anordnare av ett kulturprogram ska tydligt framgå vid inbjudan till och genomförande av varje program. Studieförbundet kan samverka med bland annat sina medlemsorganisationer vid genomförandet av kulturprogram men program, som rapporteras som underlag för statsbidrag, har studieförbundet anordnaransvaret för.

Ett kulturprogram, som rapporteras för statsbidrag pågår i minst 30 minuter. Vid varje kulturprogram ska det finnas en företrädare för studieförbundet närvarande. Denne ansvarar för programmets genomförande och rapportering. Följande verksamheter kan genomföras och redovisas som statsbidragsberättigat kulturprogram: Föreläsning, teater, sång, musik, dans, dramatisk framställning, filmvisning, tvärkulturell verksamhet eller utställning. Utställning kan endast rapporteras en gång per plats den visas, oavsett visningstidens längd.

Ett kulturprogram måste ha minst fem deltagare, exklusive studieförbundets representant. Kulturprogram genomförs vid ett givet tillfälle och med alla deltagare fysiskt närvarande. Kulturprogram som ges på distans kan rapporteras som underlag för statsbidrag under förutsättning att ovanstående villkor för kulturprogram är uppfyllda. De kulturformer som kan rapporteras är: Föreläsning och teater-, sång-, musik-, dans- samt dramatisk framställning och tvärkulturell verksamhet. (Bilaga 3)

Ett kulturprogram kan innehålla flera inslag med olika medverkande. Ett sammanhållet program som vänder sig till samma publik redovisas som ett program även om det finns flera medverkande eller fler kulturformer i det. För att redovisas som olika arrangemang under samma dag ska programmen vara tydligt avgränsade i tid och rum. De ska också vara planerade och annonserade som olika program och inte i efterhand delas upp.

Studieförbunden har ansvar för att klargöra målen för kulturprogramverksamheten. Ideologisk profilering, förmågan att nå nya grupper, att skapa arbetstillfällen för kulturarbetare och publika möten med professionell kultur är angelägna utgångspunkter liksom att bereda amatörer möjlighet att framträda för publik. Samverkan med lokala och regionala kulturinstitutioner kan vara en del av inriktningen på verksamheten.

Annan folkbildningsverksamhet

Statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet kan genomföras i annan form än studiecirkel och kulturprogram.

I annan folkbildningsverksamhet kan studieförbunden genomföra folkbildande verksamhet i friare och flexiblare former. Verksamheten måste dock motsvara de kvalitetsambitioner som såväl studieförbunden själva som riksdag och regering ger uttryck för. Verksamhet i annan folkbildning ska ge studieförbunden möjlighet att pröva nya former och utveckla nyskapande folkbildningsverksamhet. Studieförbundet ska godkänna både arbetets inriktning och gruppens ledare och det är viktigt att anordnarskapet är tydligt.

Sammankomsterna i annan folkbildningsverksamhet kan vara längre och genomföras tätare än i studiecirkel. Antalet sammankomster kan vara en eller flera. Exempel på verksamheter är ”pröva på dagar” och helgkurser.

Tre deltagare, inklusive ledaren, är minimum för annan folkbildningsverksamhet, som rapporteras som grund för statsbidrag. Deltagarna kan vara fler än vad som rekommenderas för studiecirkeln. Deltagarna ska under verksamhetsåret fylla minst 6 år. Studieförbundet ska kunna motivera hur statens syfte med statsbidraget till folkbildningen uppfylls i verksamhet som riktar sig till barn. Under förutsättning att de grundläggande villkoren för annan folkbildningsverksamhet är uppfyllda kan annan folkbildningsverksamhet även genomföras på distans. (Bilaga 3)

Medborgare från det Europeiska samarbetsområdet (EES) samt från Schweiz kan på lika villkor som svenska medborgare delta i statsbidragsberät-

tigad studieförbundsverksamhet som anordnas i Sverige (rapporteringsstart 2012). Med EES-medborgare avses inte personer med svenskt personnummer.

Fördelningsmodell 2012

Grundbidrag

Till grundbidrag avsätts 75 procent av statsbidraget. Bidraget ligger fast i två år och beräknas år 2012 respektive 2013 på ett genomsnitt av totalt utbetalt statsbidrag verksamhetsåren 2010 och 2011. För år 2014 respektive 2015 fördelas bidraget på ett genomsnitt av totalt utbetalt statsbidrag verksamhetsåren 2012 och 2013.

Grundbidraget ska medverka till att ge studieförbunden möjligheter att arbeta mot sina mål och leva upp till de förväntningar som riksdag och regering gett uttryck för. Genom grundbidraget ges studieförbunden stabila arbetsförutsättningar över tid samtidigt som det skapas förutsättningar för långsiktiga satsningar där varje studieförbunds profil och ideologiska särart kan tydliggöras. I förordningen om statsbidrag till folkbildningen lyfts det mångkulturella samhällets utmaningar samt tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning fram som viktiga syften för statsbidraget. Studieförbunden ska genom aktiva åtgärder se till att ingen utestängs från folkbildningsverksamhet. I detta arbete är Socialstyrelsens definitioner en viktig utgångspunkt:

- *Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en fysisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.*
- *Funktionshinder definieras som den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning samt demokratiska processer. Det handlar framför allt om bristande tillgänglighet i och anpassning av omgivningen.*

För att vara berättigat till grundbidrag ska studieförbundet utforma sin verksamhet så att den:

- är öppen och tillgänglig för alla,
- genomsyras av en ideologisk profil,
- är spridd över landet,
- har den inriktning som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen, samt
- bidrar till att förverkliga de syften som staten har angett för sitt stöd till folkbildningen.

Inför omfördelningen av grundbidraget inför kommande tvåårsperioder ska studieförbunden redogöra för hur man har arbetat för att uppfylla grundbidragets intentioner. Närmare anvisningar om hur redogörelsen ska utformas kommer att lämnas av Folkbildningsrådets styrelse inför varje ny tvåårsperiod.

Studieförbundets förbundsstyrelse är ansvarig för att den verksamhet som bedrivs med stöd av, och rapporteras som grund för, statsbidrag följer både internt angivna mål och anvisningar samt Folkbildningsrådets villkor för statsbidrag. Dessa fastställs årligen av folkbildningsrådets styrelse.

Inom studieförbundet ska det finnas minst fem, av förbundsstyrelsen godkända, lokala organisationer som:

- har egen ekonomisk förvaltning och redovisning,
- godkänner och utbildar ledare,
- genomför verksamhet i enlighet med folkbildningsförordningen och förbundets egna mål och anvisningar,
- tar ansvar för att bidragsberättigad verksamheten dokumenteras på ett korrekt sätt genom en närvarolista eller kulturrapport, som förs vid varje sammankomst.

Rörligt bidrag

Till rörligt bidrag avsätts 25 procent av statsbidraget. Det rörliga bidraget innehåller två delar: förstärkningsbidrag och verksamhetsrelaterat bidrag.

Bidraget omfördelas varje år och grundas på senast slutrapporterade verksamhetsår vilket innebär att bidraget år 2012 grundas på för statsbidrag godkänd verksamhet år 2010.

Förstärkningsbidrag

Enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen utgör tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i verksamheten samt det mångkulturella samhällets utmaningar i särskild hög grad motiv för statens stöd till folkbildningen. Det ingår i studieförbundens grunduppdrag att utifrån sitt samlade stöd från staten rikta resurserna på ett sådant sätt att verksamhet för dessa målgrupper prioriteras.

Verksamhet för deltagare med funktionsnedsättning respektive deltagare som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska kan vara förenad med särskilda kostnader. Därför finns i bidragssystemet ett särskilt stöd till denna verksamhet.

6 procent av det totala statsbidraget avsätts till förstärkningsbidrag. 2/3 av denna del av statsbidraget avsätts till verksamhet för deltagare med funktionsnedsättning. 1/3 av denna del av statsbidraget avsätts till verksamhet för deltagare som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska.

Förstärkningsbidraget delas i två delar, hälften fördelas utifrån deltagare och hälften utifrån studietimmar i studiecirkel respektive annan folkbildningsverksamhet som genomförts med deltagare som tillhör någon av ovanstående kategorier. Annan folkbildningsverksamhet ges halva värdet gentemot studiecirkelverksamhet.

Deltagare med en tidigare kort formell utbildning kan inte anses ha en funktionsnedsättning trots svårigheter i inlärningsprocessen, kanske som en följd av bristande läs och skrivvana. Inte heller deltagare som kan anses falla under begreppet med sociala problem, kan enbart på den grunden betraktas ha funktionsnedsättningar.

Villkor för att erhålla förstärkningsbidrag är att studieförbundet har ett av förbundsstyrelsen godkänt och i organisationen förankrat policydokument för studieförbundets verksamhet för personer med funktionsnedsättning samt personer som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska. Krav på innehåll i policydokument fastställs årligen av Folkbildningsrådets styrelse.

Verksamhetsrelaterat bidrag

Studieförbunden bör vara lyhörda för att möta omvärldsförändringar och göra anpassningar utifrån nya förutsättningar och nya behov av folkbildning. Ett bidragssystem måste ta hänsyn till såväl ökningarna som minskningarna av verksamhetsvolymerna inom studieförbunden. Därför är en del av statsbidraget baserat på studieförbundets verksamhetsvolym.

Den verksamhetsrelaterade bidragsdelen uppgår till 19 procent av det totala statsbidraget. 14 procent av statsbidraget fördelas utifrån statsbidragsberättigade studietimmar i studiecirkel (värde 1,0 studietimme), annan folkbildningsverksamhet (värde 0,5 studietimme) och kulturprogram (värde 9 studietimmar).

5 procent av statsbidraget fördelas utifrån antalet unika deltagare i studiecirkel. (Bilaga 5)

Kriterier för verksamhet som berättigar till statsbidrag

Ansvar och anordnarroll

Statsbidraget ska endast användas till kostnader som är direkt förbundna med folkbildningsverksamheten.

Studieförbundets verksamhet kan genomföras i samverkan med medlemsorganisationer, andra organisationer, föreningar samt enskilda grupper eller rikta sig till allmänheten genom öppen verksamhet. Endast studieförbundet kan vara anordnare av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.

Studieförbundet kan alltså inte överlåta anordnarskapet till sin samverkanspart och inte heller förmedla bidrag till en samverkande organisation. Eventuell ersättning till samverkande organisation ska stå i relation till redovisade och verifierade kostnader, som är direkt knutna till folkbildningsverksamheten.

För att tydliggöra studieförbundets roll som anordnare av folkbildningsverksamhet ska studieförbundets namn presenteras vid inbjudan till och genomförande av all verksamhet. Studieförbundet

bör också ta emot anmälningarna till verksamheten på så sätt att man som anordnare kan ge svar på frågor och förvissa sig om att deltagandet är fritt och frivilligt och att deltagarna vet vilket studieförbund som är anordnare.

I anordnarskapet ligger ett pedagogiskt ansvar. I studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet ska det finnas en ledare som är godkänd av en lokal studieförbundsavdelning. Ledaren godkänns av anordnaren enligt de kriterier som gäller för godkännande av ledare i respektive verksamhet. Ledarnas kunskap om studieförbundet, om folkbildningens idé och särart, folkbildningens pedagogik samt ämneskunskaper är viktiga områden att beakta. Studieförbundet ansvarar för att cirkelledare är insatta i vilka villkor som gäller för statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.

Bidragets användning och avgränsning

Den fria och frivilliga folkbildningen förutsätter varje människas frihet att själv välja ämne, grupp och tidpunkt för sina studier. Varje lärsituation som rymmer någon form av obligatorium är därmed utesluten som underlag för statsbidragstilldelning. Utbildning, som genomförs på någons uppdrag och som riktar sig till en avgränsad målgrupp med skyldighet att delta, är inte bidragsgrundande. Verksamhet som tillkommit efter ett anbudsförfarande är inte godkänd som underlag för statsbidrag till studieförbunden.

Verksamhet där någon annan ställer krav på deltagaren att lära vissa moment, delta i viss verksamhet eller under viss tid, är inte statsbidragsberättigad. Detsamma gäller om deltagandet är en förutsättning för utbetalning av ekonomisk ersättning till deltagaren. Det kan till exempel handla om verksamheter inom socialtjänstens, försäkringskassans eller arbetsförmedlingens ansvarsområden.

Verksamhet som annan huvudman än studieförbundet har ansvar och erhåller statsbidrag för, ska inte finansieras av folkbildningsanslaget, till exempel:

- grund- och gymnasieskola samt kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskolan.

- verksamhet enligt Lagen om stöd och service till funktionshindrade (LSS),
- verksamhet inom Migrationsverkets ansvarsområde,
- svenska för invandrare.

Riksdag och regering har i folkbildningsförordningen fastställt att: ”Statsbidrag får inte användas till verksamheter med kommersiellt syfte.” Studieförbundet kan givetvis ta ut en deltagaravgift men verksamheten ska inte bedrivas i vinstsyfte.

Studier som ingår i personalutbildning och aktiviteter som är ett led i vårdprogram ska inte finansieras via folkbildningsanslaget. Det är viktigt att hitta gränsen mellan det som är företagets/förvaltningens ansvar och studieförbundets roll. En arbetsgivare kan vara positiv till personalens deltagande i studiecirkelverksamhet som anordnas av ett studieförbund. Det kan innebära att man ger möjligheter att delta på arbetstid och/eller att man betalar deltagaravgiften. Deltagandet måste dock alltid vara fritt och frivilligt.

För människor som får insatser från social- och omsorgsverksamheter (SoL och LSS) kan studieförbunden erbjuda folkbildningsverksamhet. Denna verksamhet måste vara skild från den ordinarie verksamheten och från vårdprogram. Studieförbundet har helt och fullt anordnaransvar. Det som sagts ovan om informationsansvar, pedagogiskt ansvar och ekonomiskt/administrativt ansvar, gäller särskilt här. Begreppet fritt och frivilligt innebär frihet för deltagarna både att välja studieförbund och att fatta beslut om att delta eller avstå från deltagande. Personal inom dessa verksamheter kan på sin arbetstid inte fungera som cirkelledare för de personer som får en insats. Ibland erbjuds studieförbunden att inom folkbildningsuppgiften bedriva verksamhet inom musikskolor, kulturskolor och fritidsgårdar. Ansvaret för sådan verksamhet kan inte vara delat. Om studieförbundet går in som anordnare, verksamheten rapporteras och statsbidrag används, har studieförbundet det totala ansvaret för pedagogik, ekonomi och administration.

Folkbildningen har en stor och viktig uppgift inom det livslånga lärandet. Människor söker sig ofta till

folkbildningen för att lära sig något, få ett ökat välmående och ingå i en social gemenskap. Många deltagare söker ny kunskap och kompetens. Riksdagens kulturutskott har markerat att ”verksamhet inom kompetensgivande studiecirkel så långt det är möjligt bör präglas av samma synsätt som är utmärkande för studiecirkelverksamheten i övrigt”. För den som har deltagit i en studiecirkel och vill ha ett formellt kompetensbevis på sina kunskaper kan detta ske inom det offentliga skolväsendet genom en kunskapsprövning som ger betyg.

Studieförbunden har ett nära samarbete med föreningslivet, i första hand sina medlems- och samarbetsorganisationer. Att utveckla och stödja ledares och medlemmars kunskapsutveckling med folkbildningens arbetsformer är en viktig del i studieförbundets profil och identitet.

I folkbildningspropositionen uttrycks tydligt att statsbidraget inte får användas till att ”anordna en verksamhet i största allmänhet”. Studieförbunden är ansvariga för den verksamhet som genomförs och redovisas i samverkan med medlems- och samverkande organisationer. Medlemsorganisationer kan inte vara anordnare av folkbildningsverksamhet som rapporteras som underlag för statsbidrag.

Föreningsverksamhet såsom styrelsesammanträden, föreningsmöten, kommittésammanträden, valberedningssammanträden och liknande kan inte rapporteras som folkbildningsverksamhet. Vidare kan verksamhet som syftar till utövande av lek, spel och idrott samt produktion/tillverkning inte rapporteras som statsbidragsberättigad studiecirkel. Studieförbundens verksamhet är behovs- och deltagarstyrd. Det är studieförbunden själva som – utifrån samhällets stöd till en fri och frivillig folkbildningsverksamhet – ska forma målen för verksamheten.

Viktigt är att studieförbunden, som anordnare av verksamheten, är på det klara med vad verksamheten ska kännetecknas av enligt riksdagens beslut.

Verksamheten ska vara sådan att:

- Den stöder och stimulerar ett idéburet studiearbete i folkrörelser och föreningar.

- Den inriktar sig särskilt på dem som har kortare utbildningserfarenheter.
- Den medverkar till människors ökade delaktighet i samhället.
- Den medverkar till utveckling av folklig kultur.

Frågor om avgränsning vad gäller bidragsgrund för statsbidrag har stark koppling till frågor om etiken i folkbildningsarbetet. Frågan om studieförbundens anordnansvar tas årligen upp när Folkbildningsrådet fastställer statsbidragsvillkor för kommande verksamhetsår. Studieförbunden har ett ansvar för fortlöpande dialog om etiska vägval och gränstragningar i folkbildningsarbetet. Etikdialogen behöver föras på både nationell och lokal nivå. Studieförbunden har ansvar för att initiera och stimulera dialogen i och mellan studieförbundens lokala enheter.

Dokumentation

Arbetet i studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet ska dokumenteras genom en närvarolista, som förs vid varje sammankomst. Uppgifter som ligger till grund för statsbidrag och redovisas i STUV-systemet ska framgå av närvarolistan, dock inte personnummer. Cirkelledaren/gruppledaren och i förekommande fall vikarie ska med sin namnteckning intyga riktigheten av uppgifterna.

Kulturprogram dokumenteras genom en rapport som ska innehålla de uppgifter som redovisas i STUV-systemet för statsbidrag. Ansvarig och vid programmets genomförande närvarande företrädare för lokalavdelningen ska med sin namnteckning intyga att uppgifterna är korrekta.

Närvarolistan och kulturprogramrapporten är att betrakta som juridiska dokument och underlag för genomförd samhällsstödd verksamhet, vid en eventuell granskning.

I enlighet med bokföringslagen ska dessa arkiveras i sju år.

En digital signatur som uppfyller signaturlagens krav beträffande utfärdare, godkänns som signatur av närvarolistor och kulturrapporter. (Bilaga 6)

Uppföljning och kvalitetsarbete

I folkbildningspropositionen 2005/06:192 uttrycks att folkbildningen står fri från staten, vilket innebär att folkbildningen tilldelats vittgående befogenheter att själv förvalta mycket stora resurser i form av statsbidragsmedel. Studieförbunden har alltså en stor frihet att själva forma sitt arbete, vilket är en frihet under ansvar. Om verksamheten inte uppfyller de krav som ställs och organisationerna inte bedriver verksamhet med hög kvalitet minskar förtroendet för folkbildningen. Folkbildningsrådet har i sitt arbete starkt fokus på det utvärderings- och uppföljningsarbete som pågår inom studieförbunden.

Utifrån syftet med statsbidraget, folkbildningsförordningen, Folkbildningsrådets kriterier och fördelningsprinciper för statsbidrag samt villkor för statsbidrag ska studieförbunden formulera sina mål för verksamheten och följa upp dessa.

Utvärdering av folkbildningsverksamheten sker på tre nivåer; av studieförbunden själva, av Folkbildningsrådet och av staten. Studieförbundens arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheten är en del av kvalitetsarbetet. Folkbildningspropositionen uttrycker att en ökad fokusering på kvalitetsfrågorna i studieförbunden är en prioriterad uppgift som långsiktigt gynnar organisationernas inre utveckling. Studieförbunden centralt har ett ansvar för att det lokala uppföljnings- och utvärderingsarbetet kommer till stånd bland annat genom att erbjuda utbildning för såväl anställda som förtroendevalda.

Folkbildningsrådets uppföljning av studieförbundens verksamhet

Villkoren för statens stöd till folkbildningen samt specifika statsbidragsvillkor för studieförbunden finns reglerade i förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Vidare finns specifika krav på uppföljning och resultatredovisning angivna i regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet som utfärdas årligen.

Folkbildningsrådet ska följa upp verksamheten i förhållande till statens syften med stödet till folkbildningen och de villkor som Folkbildningsrådet har föreskrivit för att statsbidrag ska utgå till

studieförbunden. Folkbildningsrådet följer också upp hur studieförbunden arbetar med egenkontroll och uppföljning av rapporterad verksamhet samt effekterna av vidtagna åtgärder. Folkbildningsrådet uppmärksammar även hur studieförbunden utvecklar sitt interna kvalitetsarbete.

Folkbildningsrådets insatser för uppföljningsuppdraget

Varje år samlar Folkbildningsrådet in, bearbetar och analyserar statistik och annat material samt genomför rimlighetsanalyser. Folkbildningsrådet kontrollerar också att studieförbunden årligen upprättar och sänder in de dokument som anges i statsbidragsvillkoren. Representanter för Folkbildningsrådet deltar i studieförbundens årsstämmor och motsvarande. Möten med studieförbundens ordförande och rektorer genomförs regelbundet för återkoppling av gemensamma aktuella frågor av uppföljningskaraktär. Folkbildningsrådet gör även uppföljningsbesök på studieförbundens centrala kanslier och ett tiotal lokalavdelningar i studieförbunden varje år. Vidare beslutar Folkbildningsrådets styrelse om särskilda uppföljningsinsatser avseende studieförbunden.

Riktlinjer kring återbetalning

Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte används för det ändamål det har beviljats, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Studieförbundets ansvar för internkontrollen

Studieförbundets förbundsstyrelse har ansvaret för att den verksamhet som bedrivs med stöd av och rapporteras som grund för statsbidraget följer såväl Folkbildningsrådets kriterier som studieförbundens interna mål och anvisningar. Folkbildningsrådets

styrelse har beslutat att studieförbunden utöver kontinuerlig uppföljning av verksamheten ska:

- Ha av förbundsstyrelsen fastställt dokument "Riktlinjer för folkbildningsverksamhet" som beskriver studieförbundets anordnaransvar för den fria och frivilliga folkbildningsverksamheten. Gränsdragningen mot uppdrag, föreningsaktiviteter samt verksamhet som syftar till lek, spel och idrott samt produktion/tillverkning ska uppmärksammas särskilt.
- Utbilda förtroendevalda och anställda kring studieförbundets ansvar och anordnarroll.
- Varje år granska minst 5 procent av verksamheten i studietimmar räknat. Granskningen ska avse samtliga verksamhetsformer och innefatta kontakter med ett urval av deltagare samt cirkelledare. Granskning av verksamhet som lokal anordnare rapporterar som underlag för statsbidrag ska genomföras av studieförbundets nationella nivå. Internkontrollen initieras och följs upp av studieförbundets förbundsstyrelse.
- Årligen, senast den 15 november, till Folkbildningsrådet redovisa resultat av genomförd internkontroll inklusive justerat statistikunderlag. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av hur internkontrollen har genomförts samt hur resultat av internkontrollen har återförts inom studieförbundet. Vidare en handlingsplan där åtgärder med anledning av internkontrollen beskrivs. Resultat/effekter av vidtagna åtgärder med anledning av föregående års internkontroll redovisas. Redovisningen ska vara behandlad och godkänd av studieförbundets förbundsstyrelse.
- Årligen, senast den 15 november, till Folkbildningsrådet redovisa planerad internkontroll nästa verksamhetsår avseende ämnesområden, verksamhetstyper, deltagargrupper och geografiska områden/orter.

Särskild granskning

Studieförbundets förbundsstyrelse kan av Folkbildningsrådet anmodas att göra en särskild granskning av viss verksamhet. En sådan särskild granskning ska utföras på samma sätt som den 5-procentiga internkontrollen.

Bilaga 1

Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen

(med kompletteringar 1992:737, 1998:973, 2000:1451 samt 2006:1499)

Inledande bestämmelser

1§ Statsbidrag kan enligt denna förordning lämnas till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan.

Frågor om sådana bidrag prövas av Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet skall även fullgöra andra uppgifter enligt denna förordning.

Statsbidragets syften

2§ Statens stöd till folkbildningen skall ha till syfte att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
2. bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Verksamheter inom följande områden utgör i särskilt hög grad motiv för statens stöd:

1. den gemensamma värdegrunden; alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen,
2. det mångkulturella samhällets utmaningar,
3. den demografi ska utmaningen,
4. det livslånga lärandet,
5. kulturen,
6. tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionshinder, och
7. folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.

Folkbildningsrådets uppgifter

3§ Folkbildningsrådet skall besluta vilka som skall få statsbidrag enligt denna förordning och fördela tillgängliga medel mellan dem.

Folkbildningsrådet skall varje år lämna årsredovisning och budgetunderlag till regeringen. Rådet skall härvid följa de föreskrifter och anvisningar som regeringen meddelar.

Rådet skall kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till de syften som anges i 2§ och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag skall utgå.

4§ Rådet skall lämna regeringen sådana sakuppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering, i enlighet med de föreskrifter och anvisningar som regeringen meddelar.

Villkor för statsbidrag

5§ Verksamheten skall ha den inriktning som anges i 2 § första stycket.

Statsbidrag får inte användas till verksamheter med kommersiellt syfte.

Särskilda villkor för statsbidrag till folkhögskolor

6§ En folkhögskola skall ha en ansvarig styrelse. Styrelsen får vara gemensam för flera folkhögskolor.

Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, skall årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten. Till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet får endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Utan hinder härav får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett individuellt program i gymnasieskolan.

7§ Undervisningen skall vara avgiftsfri.

Särskilda villkor för statsbidrag till studieförbund

8§ Studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier skall utgöra basen för verksamheten.

I varje studiecirkel eller kulturaktivitet skall det finnas en ledare som är godkänd av en lokal studieförbundsavdelning.

Beslut om statsbidrag

9§ Beslut om statsbidrag skall innehålla uppgifter om bidragsbeloppet, de villkor som är förenade med bidraget och ordningen för utbetalning.

Återkrav

9a§ Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte används för det ändamål det har beviljats, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Revision

10§ Staten skall beredas möjlighet att utse en revisor i Folkbildningsrådet. Folkbildningsrådet skall ersätta staten för kostnaderna för denna revision.

Överklagande

11§ Folkbildningsrådets beslut i bidragsärenden får inte överklagas.

Bilaga 2

Statsbidragsvillkor 2012

Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2011-11-15

Allmänna villkor

Förordningen

Verksamheten ska ha den inriktning som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen (SFS 1991:977, kompletterat med SFS 1992:737, 1998:973, 2000:1451 samt SFS 2006:1499).

Mål - och styrdokument

Folkhögskolor och studieförbund ska upprätta mål- och styrdokument som beskriver de för verksamheten beslutade målen. Alla dokument ska vara fastställda av folkhögskolans respektive studieförbundets styrelse samt vara daterade. Aktuella dokument ska insändas till Folkbildningsrådet. Årligen, den 1 juli, kontrolleras att statsbidragsvillkorade handlingar har diarieförts på Folkbildningsrådet.

Årsredovisning¹

Årsredovisning ska årligen upprättas och före den 1 juli (1 januari för folkhögskolor som redovisar per brutet verksamhetsår) insändas till Folkbildningsrådet. Genom årsredovisningen styrker studieförbundets förbundsstyrelse respektive folkhögskolans styrelse att de uppgifter som studieförbund och folkhögskolor har rapporterat i sin verksamhetsredovisning är korrekta.

Utifrån regeringens årliga riktlinjer till Folkbildningsrådet ska:

- *Studieförbunden* redovisa sin verksamhet i form av antalet studiecirklar, antalet studietimmar och ämnesinriktning på cirkelarna. Antalet deltagare skall anges per kön och i åldersgrupper. Deltagare med utländsk bakgrund, deltagare med funktionsnedsättning och arbetslösa deltagare ska redovisas. Antalet kulturprogram och antalet deltagare i dessa program ska redovisas. För kategorin annan folkbildningsverksamhet ska antalet arrangemang, antalet studietimmar och antalet deltagare redovisas. Vidare ska den försöks- och utvecklingsverksamhet som bedrivits redovisas.
- *Folkhögskolorna* redovisa sin verksamhet i form av antalet genomförda korta och långa kurser. Även omfattningen och inriktningen av de kurser som bedrivs inom yrkesutbildningar ska redovisas. Samtliga kursers huvudsakliga innehåll² och antalet deltagare i kurserna ska anges liksom deltagarnas utbildningsbakgrund. Antalet deltagarveckor samt antalet personer med utländsk bakgrund och deltagare med funktionsnedsättning ska redovisas för varje kurs². Det totala deltagarantalet ska redovisas och kön och åldersgrupp ska anges. Folkhögskolorna ska även redovisa omfattningen av den verksamhet vid folkhögskolorna som inte finansieras med statsbidrag till folkbildningen, t ex verksamhet som genomförs på uppdrag av kommuner. Vidare ska den försöks- och utvecklingsverksamhet som bedrivits redovisas. Folkhögskolorna ska redovisa genomförda kulturprogram och verksamhet med öppen folkbildning med uppgift på antal deltagare och deltagarveckor. All statistik som rör individer ska vara uppdelad på kön om det inte finns särskilda skäl mot detta. Folkhögskolorna ska redovisa i vilken grad deltagarna har avbrutit utbildningarna samt i vilken grad deltagarna erhåller studieomdömen och behörighetsintyg.

Folkhögskolor och studieförbund ska i årsredovisningen beskriva hur man har bedrivit sitt systematiska kvalitetsarbete. Beskrivningen ska visa hur kvalitetsarbetet utvecklats vad gäller administration, verksamhetsformer och innehåll. Dessutom ska en beskrivning göras av resultat och effekter i verksamheten som följd av kvalitetsarbetet.

¹ Benämning och innehåll för *Årsredovisning* varierar mellan olika bidragsmottagare. Med *Årsredovisning* avses här en årlig skriftlig publikation – oavsett benämning – där varje studieförbund och folkhögskola redovisar ekonomisk förvaltning av verksamheten samt statsbidragsvillkorade uppgifter.

² Kurstyp och kursinnehåll.

Av årsredovisningen ska tydligt framgå hur mycket folkhögskolan respektive studieförbundet erhållit i statsbidrag från Folkbildningsrådet, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) och Yh-myndigheten. Eventuella övriga statliga medel ska också redovisas.

Följande principer gäller för den ekonomiska redovisningen:

- Verksamhetsår bör sammanfalla med kalenderår. I de fall dessa ej sammanfaller ska i not statsbidragen för respektive kalenderår redovisas med gjorda periodiseringar.
- På intäktssidan i resultaträkningen alternativt i not ska de statliga anslagsposterna särredovisas. I de fall dessa ej överensstämmer med de belopp som fördelats av Folkbildningsrådet, SPSM eller annan myndighet ska i not eventuell periodisering eller annan omfördelning redovisas. Vid periodisering ska noten också hänvisa till aktuell balanspost.
- Bedriver folkhögskolan uppdragsutbildning och/eller har konferensverksamhet ska intäkterna av denna verksamhet redovisas som egen intäktspost i resultaträkningen eventuellt kompletterad med hänvisning till not.
- Ingår folkhögskolan som en del av en juridisk persons verksamhet ska folkhögskolans ekonomi redovisas i egen resultatenhet.
- Studieförbunden ska redovisa transfereringar av statsbidragen till lokalavdelningar/enheter.

Övriga uppgifter

Studieförbunden och deras lokalavdelningar samt folkhögskolorna har därutöver skyldighet att lämna de uppgifter som Folkbildningsrådet begär för att fullgöra sina myndighetsuppgifter.

Återtagande av statsbidrag

Om statsbidrag har erhållits på felaktiga grunder kan Folkbildningsrådet återta statsbidrag i enlighet med Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen §9 a:

Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om
1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte använts för det ändamål det har beviljats, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Särskilda villkor för studieförbunden

Studiecirkeln är basen i verksamheten

Förordningen om statsbidrag till folkbildningen anger som särskilt villkor för statsbidrag till studieförbund att studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier ska utgöra basen för verksamheten. Ett grundvillkor för att studieförbund ska erhålla statsbidrag är att minst hälften av ett studieförbunds verksamhet i studietimmar räknat ska genomföras inom verksamhetsformen studiecirkel.

Mål- och styrdokument samt årsredovisning

Kraven på att upprätta mål- och styrdokument samt årsredovisning gäller också för studieförbundens lokalavdelningar eller motsvarande. Först efter särskild anmodan ska lokalavdelningar/motsvarande sända in dokumenten till Folkbildningsrådet.

Ansvar och anordnarroll

Enligt förordningen ska studieförbunden ha en ansvarig styrelse. Studieförbundets förbundsstyrelse är som mottagare av statsbidraget ansvarig för att all verksamhet, som bedrivs med stöd av och rapporteras som grund för statsbidrag, följer såväl internt angivna mål och anvisningar som Folkbildningsrådets kriterier.

Statsbidraget ska endast användas till kostnader som är förenade med folkbildningsverksamheten. Studieförbundens verksamheter kan genomföras i samverkan med medlemsorganisationer, andra organisationer,

föreningar samt enskilda grupper eller rikta sig till allmänheten genom öppen verksamhet. Endast studieförbund kan vara anordnare av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet. Eventuell ersättning till samverkande organisation ska stå i relation till redovisade och verifierade kostnader. För att tydliggöra studieförbundets roll som anordnare av folkbildningsverksamhet ska studieförbundets namn framgå.

Kontinuerlig uppföljning av verksamheten

Studieförbunden ska kontinuerligt pröva att verksamhet, som helt eller delvis finansieras med statliga bidrag, ligger i linje med riksdagens syften med dessa bidrag. För att på ett tillförlitligt sätt genomföra detta krävs rutiner för regelbunden intern granskning samt beredskap för extern kontroll av verksamheten. Studieförbunden ska redovisa vilka insatser som gjorts och vilka rutiner som använts för att följa statsbidragsanvändningen i den lokala verksamheten. Rimlighetskontroll som innefattar volymökningar per kommun i de tre verksamhetsformerna i mått av studietimmar, deltagare och antal arrangemang ska genomföras kontinuerligt. Studieförbunden ska pröva former för hur verksamheten kan bedömas utifrån en risk- och väsentlighetsanalys³.

Internkontroll

Utöver kontinuerlig uppföljning av verksamheten ska studieförbunden:

- Upprätta och till Folkbildningsrådet insända ”Riktlinjer för folkbildningsverksamhet” som beskriver studieförbundets anordnaransvar för den fria och frivilliga folkbildningsverksamheten. Gränsdragning mot uppdrag och föreningsaktiviteter ska uppmärksammas särskilt liksom verksamhet som syftar till lek, spel och idrott samt produktion/tillverkning.
- Utbilda förtroendevalda och anställda kring studieförbundets ansvar och anordnarroll.
- Varje år särskilt granska minst fem procent av verksamheten i studietimmar räknat. Granskningen ska avse samtliga verksamhetsformer och innefatta kontakter med ett urval av deltagare samt cirkelledare. Granskning av verksamhet som lokal arrangör rapporterar som underlag för statsbidrag ska genomföras av studieförbundets nationella nivå. Internkontrollen initieras och följs upp av studieförbundets förbundsstyrelse.
- Årligen, senast den 15 november, till Folkbildningsrådet redovisa resultat av genomförd internkontroll inklusive justerat statistikunderlag. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av hur internkontrollen har genomförts, hur resultat av internkontrollen har återförts inom studieförbundet samt en handlingsplan där åtgärder med anledning av internkontrollen beskrivs. Resultat/effekter av vidtagna åtgärder med anledning av föregående års internkontroll ska redovisas. Redovisningen ska vara behandlad och godkänd av studieförbundets förbundsstyrelse.
- Årligen, senast den 15 november, till Folkbildningsrådet redovisa planerad internkontroll för nästa verksamhetsår avseende ämnesområden, verksamhetstyper, deltagargrupper och geografiska områden/orter.

Särskild granskning

Studieförbundets förbundsstyrelse kan av Folkbildningsrådet anmodas att göra en särskild granskning av viss verksamhet. En sådan särskild granskning ska utföras enligt samma modell som internkontrollen.

Förstärkningsbidrag

Som statsbidragsvillkor för förstärkningsbidrag gäller att studieförbundet ska ha ett policydokument kring verksamheten med deltagare med funktionsnedsättning och invandrade med brister i svenska språket. Verksamhet för deltagare med funktionsnedsättning respektive deltagare som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska kan vara förenade med särskilda kostnader. Därför finns i bidragssystemet ett särskilt stöd till denna verksamhet. Bidraget avser verksamhetsformerna studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. Bidraget avser de två deltagarkategorierna personer med funktionsnedsättning samt personer som har invandrat och som har brister i svenska språket.

³ Bedöma vilka hinder, hot eller risker som finns i verksamheten. Hur betydande riskerna är, hur sannolikt det är att de existerar eller kommer att inträffa.

Särskilda villkor för folkhögskolorna

Volymbidrag

Minst 100 procent av det ingångsvärde man erhållit i form av deltagarveckor skall fullgöras i form av folkhögskolekurser, kulturprogram eller öppen folkbildning. Uppfylls ej detta krav reduceras i motsvarande omfattning volymbidraget. Öppen folkbildning kan omfatta högst 200 dv per år.

Allmän kurs

Allmän kurs ska årligen utgöra lägst 15 procent av den verksamhet som folkhögskolorna inrapporterar som underlag för statsbidrag.

Lärartäthet

Folkhögskolan ska ha en lärartäthet motsvarande lägst 1,8 lärartjänster per 1 000 deltagarveckor rapporterad verksamhet, exklusive förstärkta lärarinsatser som finansieras med förstärkningsbidrag respektive språkschablon.

Mål och styrdokument

Folkhögskolan ska årligen upprätta och sända in verksamhetsplan till Folkbildningsrådet.

Ansvar och anordnarroll

Enligt förordningen ska en folkhögskola ha en ansvarig styrelse. Skolans styrelse är ansvarig för att den verksamhet som bedrivs med stöd av statsbidraget följer internt angivna mål, Folkbildningsrådets villkor och kriterier samt de villkor som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Styrelsen är ansvarig för att all verksamhet som rapporteras till Folkbildningsrådet som underlag för statsbidrag motsvarar intentionerna med statsbidraget och följer villkoren för statsbidragsberättigad verksamhet. Statsbidraget ska användas till kostnader som är förenade med folkbildningsverksamheten och avser den skola som är mottagare av statsbidraget.

Kontinuerlig uppföljning av verksamheten

Folkhögskolorna ska kontinuerligt pröva att verksamhet, som helt eller delvis finansieras med statliga bidrag, ligger i linje med riksdagens syften med dessa bidrag. För att på ett tillförlitligt sätt genomföra detta krävs rutiner för regelbunden intern granskning samt beredskap för extern kontroll av verksamheten. Folkhögskolorna ska pröva former för hur verksamheten kan bedömas utifrån en risk- och väsentlighetsanalys⁴.

Utvecklings- och profileringsarbete

Alla folkhögskolor erhåller bidrag till planerat utvecklingsarbete, ideologisk profilering och rörelseanknytning. Med planerat utvecklingsarbete avses en tydligt avgränsad och planerad utvecklingsinsats möjlig att utvärdera. Vad som avses med ideologisk profilering och rörelseanknytning utgår från de syften med verksamheten som framgår av skolans måldokument. Av skolans verksamhetsplan ska framgå hur medlen planeras att användas och insatserna ska redovisas i skolans årsredovisning.

Förstärkningsbidrag avseende deltagare med funktionsnedsättning

Verksamhet för deltagare med funktionsnedsättning kan vara förenad med särskilda kostnader. Därför finns i bidragssystemet ett särskilt stöd till denna verksamhet. Som statsbidragsvillkor för förstärkningsbidrag gäller att folkhögskolan ska ha ett policydokument⁵ kring skolans verksamhet för kursdeltagare med funktionsnedsättning. Förstärkningsbidraget ska användas för utökade pedagogiska insatser för kursdeltagare med funktionsnedsättning. Ansökan lämnas till SPSM som samordnar denna med ansökan om SPSM egna tilläggs- och assistentbidrag.

⁴ Bedöma vilka hinder, hot eller risker som finns i verksamheten. Hur betydande riskerna är, hur sannolikt det är att de existerar eller kommer att inträffa.

⁵ Det kan vara ett gemensamt policydokument för verksamhet med förstärkningsbidrag och för verksamhet med kursdeltagare som har invandrat och som har brister i svenska språket.

Språkschablon

Verksamhet för deltagare som har invandrat och har behov av språkligt stöd i svenska kan vara förenad med särskilda kostnader. Därför finns i bidragssystemet ett särskilt stöd till denna verksamhet. Som statsbidragsvillkor för språkschablon gäller att folkhögskolan ska ha ett policydokument⁵ kring skolans verksamhet för kursdeltagare som har invandrat och som har brister i svenska språket. Språkschablonen ska användas för utökade pedagogiska insatser för kursdeltagare som har invandrat och som har brister i svenska språket.

Språkschablon ges baserat på ett ingångsvärde i form av deltagarveckor avseende verksamhet för nämnda målgrupp. Minst 100 procent av ingångsvärdet ska genomföras. Uppfylls ej detta krav reduceras i motsvarande omfattning förstärkningsbidraget.

Bilaga 3

Regler för rapportering av folkbildning på distans

2001-03-27 (reviderad 2011-12-14)

Studiecirkel

En studiecirkel kan bedrivas med enbart fysiska möten, en kombination av fysiska möten och distansutbildning eller i sin helhet på distans. Är distansinslagen av betydelse för studierna som helhet, rapporteras cirkeln som distanscirkel, även om mindre än 50 % av tiden genomförts på distans.

De grundläggande villkoren gäller även för studiecirkel på distans. Det handlar om antal deltagare, deltagares ålder och krav på studieplan/arbetsplan. Vidare att man ska ha deltagit vid minst en av de tre första träffarna. I en distanscirkel innebär det att man måste ha varit uppkopplad till "klassrummet" där kommunikationen sker minst en gång under de tre första veckorna av cirkeln. Studiecirkel på distans kräver aktiva insatser från studieförbundsavdelning och ledare för att stödja gruppens och deltagarnas studiearbete. Kommunikation och interaktivitet både mellan ledare och deltagare och mellan deltagare måste finnas. Studierna måste anordnas så att helhet och sammanhang kan skapas och att kunskaperna kan prövas och bearbetas i ett öppet och fortlöpande samtal.

Studieplan/arbetsplan

En plan ska upprättas där studiemål, metoder i cirkelarbetet och tidsomfattning, dvs. sammankomster och delmoment, ska kunna avläsas. Utgångspunkten för beräkning av verksamheten är ledarens avtalade tid i studietimmar. Det är viktigt att det finns ett klart samband mellan planen och den slutrapporterade cirkeltiden. Denna tid är riktmärke för respektive deltagares distansstudietid.

I en cirkel där deltagarna enbart träffas över nätet är det lämpligt att bestämma en rimlig tid som deltagarna ska avsätta till studier - t ex tre timmar per vecka. Utgångspunkt är hur många timmar per vecka som skulle varit aktuellt i cirkeln om man hade träffats fysiskt. Sedan utgår man från de valda timmarna per vecka och fyller på eller drar ifrån om det blir någon förändring.

Närvaro

Cirkelledaren bedömer vilka som deltagit i studierna utifrån deltagarnas aktivitet under tiden för varje delmoment/sammankomst samt läsandet av andras inlägg i de gemensamma konferenserna. En deltagare som efter att ett delmoment/en sammankomst avklarats läser inlägg, är alltså inte att betrakta som närvarande i just denna sammankomst.

Deltagarna samt antal studietimmar noteras på listan. Vid beräkning av timmar får man utgå från hur många timmar som cirkeln skulle omfattat i en "vanlig" cirkel, ledarens avtalade tid och deltagarnas kollektiva cirkelinsats. Verksamheten rapporteras i den lokalavdelning som programfört cirkeln och har kostnader för cirkelledaren. Cirkelns omfattning i studietimmar, vad som huvudsakligen är tänkt att studeras vid varje cirkelträff/delmoment och hur många timmar en träff omfattar ska framgå av studieplanen/arbetsplanen. (T ex 3 timmar/vecka, eller två träffar x 2 timmar/vecka eller en träff x 4 timmar per månad). Om studiernas uppläggning eller innehåll förändras, cirkeln förskjuts i tid eller timtalet förändras jämfört med det som finns angivet i den ursprungliga studieplanen/arbetsplanen, ska denna justeras av deltagarna gemensamt i cirkeln innan den avslutas.

Kulturprogram

Kulturprogram som ges på distans kan rapporteras som underlag för statsbidrag under förutsättning att de grundläggande villkoren för kulturprogram är uppfyllda. Observera att även på distans måste ett kulturprogram ha minst fem deltagare, exklusive studieförbundets representant och genomföras vid ett givet tillfälle och med alla deltagare fysiskt närvarande på en och samma plats.

Annan folkbildningsverksamhet

Under förutsättning att de grundläggande villkoren för annan folkbildningsverksamhet är uppfyllda kan annan folkbildningsverksamhet även genomföras på distans. Tre deltagare, inklusive ledaren, är minimum för annan folkbildningsverksamhet. Deltagarna kan vara fler än vad som rekommenderas för studiecirkeln. Deltagarna ska under verksamhetsåret fylla minst 6 år.

Bilaga 4

Allmänna råd vid upprättande av årsredovisning⁶ för studieförbund avseende statsbidragsvillkorade avsnitt

Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2012-12-14

Syfte

I syfte att underlätta arbetet vid upprättande av årsredovisningen redovisas de statsbidragsvillkorade uppgifter som ska ingå i årsredovisningen.

Allmänt

Verksamhetsåret redovisas i en årsredovisning.

Dessa allmänna råd avser enbart de krav Folkbildningsrådet ställer med anledning av statsbidrag till studieförbund. Utformning och övrigt innehåll regleras i Årsredovisningslagen (ÅRL) och eventuellt i egna anvisningar. Studieförbund inklusive lokalavdelning eller motsvarande har därutöver skyldighet att lämna de uppgifter som Folkbildningsrådet begär för att fullgöra sina myndighetsuppgifter.

Verksamhetsår och rapportering

Verksamhetsår bör sammanfalla med kalenderår.

Årsredovisningen upprättas årligen och insänds före 1 juli till Folkbildningsrådet.

Innehåll

Årsredovisningen ska innehålla uppgifter om:

1. *Samlad verksamhet*, utifrån regeringens årliga riktlinjer till Folkbildningsrådet, i form av en sammanställning över:
 - Antal studiecirklar och studietimmar.
 - Antal deltagare redovisade per kön och i åldersgrupper.
 - Antal deltagare med utländsk bakgrund.
 - Antal deltagare med funktionsnedsättning.
 - Antal deltagare som är arbetslösa.
 - Ämnesinriktning på cirklarna.
 - Antal kulturprogram och antal deltagare i dessa.
 - Antal arrangemang, studietimmar och deltagare i annan folkbildningsverksamhet.
 - Resultatet av försöks- och utvecklingsverksamhet ska redovisas.
2. *Ekonomisk redovisning*, vilken ska omfatta resultaträkning, balansräkning samt notapparat. En tydlig redovisning av erhållna statsbidrag ska ske enligt följande principer:
 - De statliga anslagsposterna ska särredovisas i resultaträkningens intäktssida alternativt i not. Överensstämmer ej dessa anslagsposter med de som fördelats av Folkbildningsrådet eller annan myndighet ska i not periodisering eller annan förklaring till avvikelser redovisas. Vid periodisering ska noten också hänvisa till aktuell balanspost.
 - Transfererade statsbidrag till lokalavdelningar/enheter.
3. *Systematiskt kvalitetsarbete*.
 - En beskrivning av hur det systematiska kvalitetsarbetet bedrivits. Den ska visa hur kvalitetsarbetet utvecklats vad gäller administration, verksamhetsformer och innehåll.
 - Beskrivning av resultat och effekter i verksamheten som följd av kvalitetsarbetet.

⁶ Benämning och innehåll för *Årsredovisning* varierar mellan olika bidragsmottagare. Med *Årsredovisning* avses här en årlig skriftlig publikation – oavsett benämning – där varje studieförbund redovisar ekonomisk förvaltning av verksamheten samt statsbidragsvillkorade uppgifter.

Bilaga 5

Fördelningsunderlag för unika deltagare i studiecirkel

Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2011-04-19

Unika deltagare är egentligen endast deltagare med personnummer som återfinns i register över rikets totalbefolkning (RTB).

Folkbildningsrådets styrelse har tidigare fastställt att även deltagare med samordningsnummer, skyddad ID, EES-medborgare och 1% rapporterade med Ofullständigt personnummer räknas in i bidragsunderlaget.

Rapportering av EES-medborgare (inkl Schweiz) startar verksamhetsåret 2012.

Fördelningsunderlag utgörs av tre grupper:

1. Unika deltagare med personnummer funnet i RTB
2. Deltagare med skyddad ID, samordningsnummer eller EES-medborgare (inkl Schweiz) som inte kunnat kontrolleras mot RTB
3. Deltagare rapporterade och registrerade med variabeln Ofullständigt personnummer

Not. Flyktingar/asylsökande personer med ”tillfälligt LMAkort för utlänning i Sverige” kan som enstaka deltagare ingå i reguljär verksamhet. Ansvar för flyktingverksamhet åvilar Migrationsverket.

Uppgift om person hämtas från RTB avseende den 1:e november.

Bilaga 6

Riktlinjer kring digital signering av närvarolistor och kulturprogramsrapporter

Digital signatur

En digital signatur som uppfyller signaturlagens krav beträffande utfärdare godkänns som signatur av närvarolistor och kulturrapporter. Förutom Bank-ID kan en teknik med 2-stegsverifiering via standardsystem för elektroniska signaturer, där utfärdaren av digital signering uppfyller signaturlagens krav användas. (Se nedan.)

Närvaroregistrering

Om närvaroregistreringen ej görs vid själva sammankomsten kan en kopia av närvarolistan föras på plats i studielokalen av ledaren och informationen senare föras över i den digitala närvarolistan som signeras.

Vikarie

Krav på digital signatur gäller också den vikarierande ledaren. Signerandet är ett intygande av att de lämnade uppgifterna för varje specifikt mötestillfälle är korrekta. Det kan inte överlåtas till någon som inte närvarat att intyga.

Lagring och tillhandahållande

När uppgifterna digitalt signerats är datamaterialet att betrakta som original och måste sparas.

Digitala närvarolistor lagras under de sju år som bokföringslagen föreskriver.

Lagringen ska hanteras tillförlitligt och med en datateknisk lösning som gör det möjligt att ta fram uppgifterna. De tre senaste åren ska direkt kunna tillhandahållas vid en eventuell uppföljning.

Ett införande innebär att studieförbundet under överskådlig tid kommer att använda och ansvara för två parallella system och lagringsmedia för den information som finns på närvarolistan/kulturprogramsrapporten inkluderande ledarens signatur. Båda måste enkelt kunna tillhandahållas vid en uppföljning.

Signaturlagens krav:

9§ En certifikatutfärdare som utfärdar kvalificerade certifikat till allmänheten ska bedriva verksamheten tillförlitligt och

1. ha personal med tillräcklig kompetens och erfarenhet för verksamheten, särskilt vad avser ledning, teknik och säkerhetsrutiner,
2. använda sådana rutiner för administration och ledning som uppfyller erkända standarder,
3. använda pålitliga system och produkter som är skyddade mot ändringar och se till att teknisk och kryptografisk säkerhet upprätthålls,
4. förfoga över tillräckliga ekonomiska medel för att kunna bedriva verksamheten enligt denna lag och bära risken för skadeståndsskyldighet,
5. ha säkra rutiner för identitetskontroll av de undertecknare som kvalificerade certifikat utfärdas till,
6. förfoga över ett snabbt och säkert system för registrering och omedelbar återkallelse av kvalificerade certifikat, och
7. vidta åtgärder mot förfalskning av kvalificerade certifikat och i förekommande fall se till att framställandet av signaturframställningsdata sker konfidentiellt.

Not: Kvalificerade certifikat ska i sammanhanget tolkas som digital signatur. De högt ställda kraven på kvalificerade certifikat gör att väldigt få använda digitala signeringsrutiner bygger på kvalificerade certifikat. T ex uppfyller inte Bank-ID kravet till fullo. Den 1 januari 2011 påbörjade E-legitimationsnämnden sitt arbete med samordning av e-legitimationer. Förslag till Svensk e-legitimation presenteras under 2013.

Folkbildningsrådet

Box 380 74, 100 64 Stockholm

Tel: 08-412 48 00, fax 08-21 88 26

fbr@folkbildning.se

www.folkbildning.se